

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”
Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti
O.S.H.Bazarov
2024 yil

Ro'yhatga olingan № 203/030
“27” iyun 2024 yil

FORSAYT MENEJMENT
FANINING O'QUV DASTURI

- Bilim sohasi:** 400 000 – Biznes, boshqaruv va huquq
- Ta'lim sohasi:** 410 000 -Biznes va boshqaruv
- Ta'lim yo'nalishi:** 60411200 – Menejment (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

Qarshi 2024-yil

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr(lar)	ECTC - Kreditlar	
FM3505	2024-2025	5	5	
Fan/modul turi	Ta'lim turi		Haftadagi dars soatlari - 4	
Tanlov fani	O'zbek			
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
1. Forsayt menejment	60	90	150	

2.FANNING MAZMUNI

2.1. Fanni o'qitish maqsadi va vazifalari

Fanni o'qitishdan maqsad – ishlab chiqarish korxonalarini, tashkilotlar va kompaniyalarning istiqbolini uzoq muddatli bashoratlashda Forsayt texnologiyasidan foydalanish metodlarini o'rganish, forsayt asosida korxonaning istiqbol ssenariylarining alternativ bir necha variantlarini yaratish, uzoq muddatli strategik rejalar hamda yo'l xaritalar ishlab chiqish, ularni nazorat qilish va ijrosini ta'minlash bo'yicha talabalar forsayt kompetentlikni shakllantirishdan iboratdir.

Fanning vazifasi – bo'lajak menejerlarda korxonani, tashkilot va kompaniyalar kelajagini forsayt asosida bashoratlash, uzoq muddatli strategik rejalar va texnologik yo'l xaritalari tuzish, ijrosini amalga oshirish va nazorat qilishga oid forsayt kompetentlikni shakllantirish.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1- mavzu. Kirish. Asosiy tushuncha va ta'riflar.

Forsayt-menejment nima va uning mazmun-mohiyati. Forsayt menejment fanining maqsadi va vazifalari, boshqa fanlar bilan bog'liqligi. Bo'lajak menejerlarni forsayt texnologiyasini bilishining zaruriyati va ahamiyati.

2- mavzu. Forsayt va uning maqsad va vazifalari

Forsayt texnologiyaning mazmuni va maqsadi. Forsaytning boshqa bashoratlash texnologiyalaridan farqi. Forsaytning yuzaga kelish tarixi.

O'zbekistonda forsayt texnologiyasidan foydalanish holati tahlili. Dunyo bo'yicha amalga oshirilgan forsayt tadqiqotlar va loyihalarni tahlili. Ta'lim sohasida forsayt loyihalari.

3-mavzu. Dunyo bo'yicha amalga oshirilgan forsayt tadqiqotlar va loyihalarni tahlili.

Tehnologik trendlar va rivojlanish ssenariyasini forsayt asosida uzoq muddatli bashoratlash. Xalqaro forsayt tadqiqotlar va ilmiy izlanish ishlari tahlili.

4. Forsayt loyihalari va tadqiqotlar tasnifi.

Forsayt loyihalari va tadqiqotlarni mashtabi, qo'llanilish sohasi va muammolari bo'yicha tasnifi. Forsayt texnologiyalar asosida istiqbolli loyihalarni amalga oshirish bosqichlari.

5-mavzu. Forsayt prinsiplari.

Forsayt prinsiplari: kelajakni shakllantirish, forsayt ishtirokchilari (partisipativlik), asoslanganlik, fanlararo aloqadorlik, muvofiqlashtirish, pragmatizm.

6-mavzu. Forsayt metodlari tahlili.

Forsayt metodlari tahlili va tasnifi: sifatni baholash metodlari, miqdoriy baholash metodlari va aralash metodlar. Ekspertlar paneli, ssenariyalar yaratish, delfi, aqliy hujum, trendlar ekstrapolyatsiyasi, texnologik yo'l xaritalari ishlab chiqish metodlari to'g'risida tushunchalar.

7-mavzu. Forsayt metodlarini tanlash va ulardan kompleks foydalanish

Forsayt metodlarini tanlash va ulardan kompleks foydalanish. Forsayt metodlarini tanlashga ta'sir etuvchi asosiy omillar. Forsayt metodlari kompleks mental kartasi.

8-mavzu. Forsayt menejmentda mental kartalardan foydalanish.

Mental kartalar to'g'risida tushuncha. Mental kartalardan foydalanish sohalari. Mental kartalarni tuzish qonuniyatlarini va metodikasi, Mental kartalardan o'quv jarayonida foydalanish.

9-mavzu. Ta'lim tizimida forsayt texnologiyasidan foydalanish bo'yicha amalga oshirilgan xalqaro ilmiy tadqiqotlar tahlili.

Xorijiy universitetlar tomonidan olib borilgan Forsayt dasturlar va loyihalar tahlili. Forsayt tadqiqotlarni amalga oshirish metodikasi va bosqichlari.

10-mavzu. Menejment ta'lim yo'nalishida mutaxassislik fanlarini o'qitishda forsayt texnologiyasidan foydalanishning zaruriyati va ahamiyati.

Menejerlarning asosiy vazifalari va unda forsaytning o'rni. Forsayt metodologiyasi to'g'risida tushuncha. Forsayt loyihalarda eng ko'p qo'llaniladigan metodlar: trendlarni skanerlash, ssenariylar va strategiyalar yaratish, Delfi, aqliy hujum, ekspertlar paneli to'g'risida ma'lumotlar.

11-mavzu. O'quv jarayonida forsayt texnologiyasidan foydalanish metodikasi.

Menejment ta'lim yo'nalishida mutaxassislik fanlarini o'rganishda ma'ruza, amaliy va mustaqil ta'limda forsayt texnologiyasidan foydalanish metodikalari.

12-ma'ruza. Forsayt menejment matritsasi va uning asosiy elementlari.

Forsayt menejment matritsasi va uning asosiy elementlari: «Look At Yourself» («Prinsip xosmotret na sebya v zerkalo», «Oynada o'zingizga qarang») prinsipi, kompaniya qadriyatlari, inson kapitali, mijozlarga 100 foiz xizmat ko'rsatish, mutlaq (absolyut) sifat, nazorat qilish, asosiy samaradorlik ko'rsatkichlari (KPI - Key Performance Indicators).

13-mavzu. Forsayt tadqiqotlarda ekspertlarni tanlash

Ijtimoiy va forsayt tadqiqotlarda ekspertlardan foydalanishning ahamiyati. Ekspertlarni tanlash tartibi. Ekspertlarning ma'lumotlar bazalari. Ekspertlar paneli metodidan guruh, individual va aralash foydalanish.

14-mavzu. Forsayt sessiya. Forsayt forum.

Tadbirkorlik oknturi. Forsayt sessiya va unga ehtiyoj. Forsayt sessiya ishtirokchilari. Forsayt sessiya komandasi. Komanda a'zolarining vazifalari. Korxonaning kelajak kartasini tuzish va uning asosiy elementlari. Forsayt forum va uning vazifalari. Forsayt forumni tashkil etish tartibi. O'quv mashg'ulotida va mustaqil ta'limda forsayt forumni tashkil etish.

15-ma'ruza. Forsayt-menejment tizimida zamonaviy menejerlarning forsayt kompetentligi.

Kompetentlik va kompetensiya to'g'risida tushunchalar. Menejerlarning kasbiy kompetentligi. Forsayt kompetentlik va uni shakllantirish metodikasi. Bo'lajak menejerlarda forsayt kompetentlikni shakllantirish modeli.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya yetiladi:

Korxonada, tashkilot va kompaniyalarning rivojlanish istiqbolini bashoratlash turlari

Korxonada istiqbolini forsayt texnologiya asosida bashoratlash

Forsayt metodlari tahlili

Aqliy hujum, ekspertlar paneli metodlari

Ssenariylar yaratish metodikasi

Forsayt metodlaridan kompleks foydalanish

Forsayt loyihalar va tadqiqotlar tahlili

Forsayt tadqiqotlar o'tkazish bosqichlari

Forsayt prinsiplari

Ta'limda forsaytdan foydalanish metodikasi

Forsayt asosida strategik rejalar ishlab chiqish va texnologik yo'l xaritalari

yaratish

Forsayt sessiya va uni tashkil etish tartibi

Forsayt sessiya bosqichlari

Forsayt chegarasini aniqlash

Kelajak kartasini yaratish

Forsayt kompetentlikni shakllantirish va rivojlantirish metodikalari

Forsayt kompetentlik komponentlari va uni baholash mezonlari

Kompetentlikning texnologik forsayt umumiy tarkibi

Forsayt forum

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurollari bilan jihatlangan auditoriyada

bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur.

Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda

munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya yetiladigan mavzular:

Forsaytni yuzaga kelish va rivojlanish tarixi

Forsaytning maqsadi va vazifalari

Bo'lajk menejerlar uchun forsait texnologiyasini bilishning zaruriyati va ahamiyati

Forsaytning boshqa bashoratlash metodlaridan farqi

Dastlabki forsait tadqiqotlar tahlili

Ta'lim sohasida amalga oshirilgan xalqaro forsait tadqiqotlar

Forsait tadqiqotlar turlari

Forsait tadqiqotlarni amalga oshirish bosqichlari

Strategik rejalashtirish, bashoratlash va kelajakni ko'ra bilish

Forsait va kelajakni ko'ra bilish gorizontlari

Bashoratlar kartasi

Forsait metodlari tasnifi

Forsait metodlaridan foydalanish metodikasi

Forsait kompetentlik

Bo'lajak menejerlarda forsait kompetentlikni shakllantirish va rivojlanirish metodikasi

V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

Talaba bilishi kerak:

- forsaytning mazmun-mohiyati, uni yuzaga kelish va rivojlanish tarixi; xalqaro forsait tadqiqotlar va loyihalar, ta'lim sohasida amalga oshirilgan forsait dasturlar; O'zbekistonda amalga oshirilgan forsait texnologiyasini bilishning zaruriyati va hujjatlar; bo'lajak menejerlarni forsait texnologiyasini bilishning zaruriyati va ahamiyati; korxonada istiqbolini bashoratlash metodlari va ulardan forsaitning farqi; forsait metodlari va ulardan foydalanish, ularni qo'llash uslublari; Forsait tadqiqotlar turlari, forsaitni amalga oshirish bosqichlari va prinsiplari; forsait kompetentlik, uning asosiy komponentlari, baholash mezonlari; bo'lajak

menejerlarda forsait kompetentlikni shakllantirish va rivojlanirishning ahamiyati va zaruriyati; forsait kompetentlikni shakllantirish metodikasi to'g'risida nazariy

bilim va tasavvurlarga ega bo'lishi:

-korxonada istiqbolini strategik rejalashtirish, yo'l xaritalar va konsepsiyalar tuzish, ijrosini nazorat qilish hamda ta'minlash, forsait texnologiyadan foydalangan holda korxonaning rivojlanish istiqbolini bashoratlash; bashoratlashda forsait metodlaridan kompleks foydalanish; korxonaning uzoq muddatli strategik rejasini shakllantirish bo'yicha amaliy ko'nikamlar va malakalarga ega bo'lishi lozim.

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlarni qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks yettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.

6. Adabiyotlar

6.1. Asosiy adabiyotlar

1. Raximova D.O "Forsait menenjment" fanini o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma. Intellekt nashriyoti 2022.
2. Raximov O.D. Raximova D.O. Azizov A.Sh. "Rivojlaniruvchi ta'limda forsait texnologiyasidan foydalanish metodikasi". Monografiya. Qarshi "Intellekt" nashriyoti 2022.

4.Сколков П.Л. Проект «Форсайт компетенций». (ГК № 13.511.11.1002/176-11/2 «Исследование долгосрочного спроса на кадры, обладающие компетенциями в сфере технологических инноваций»).

5.Андрюхина Л. М. Компетенции XXI века: методология форсайта и адорнации. [Электрон манба].

URL: http://ncrao.rsv.ru/sites/default/files/konf_files/andryuhina.pdf

6.Raximov O.D., Ro'ziyev H.J., Murodov M.O. Ta'lim sifatı va innovatsion texnologiyalar. Monografiya. T.: "Fan va texnologiya" nashriyoti, 2016. -206b.

7.Якубовская Т.В. Современная форсайт-грамотность как инструмент командного развития. //Университетское управление: практика и анализ. 2018. №22(2): С.45-55.

8.Рахимов О.Д., Манзаров Ю.Х., Ашурова Л. Ўзбекистон олий таълим тизимида дастлабки форсайт таъкикотлар.//Современное образование (Ўзбекистан). 2021. №4. С. 16-22

9.Исаченко С.Н. Баюкова С.Н. (2014) Форсайт: зарубежный и российский опыт. //Модели, системы, сети в экономики, техники, природы и обществе. №1(9). С.30-34.

URL: <https://articlekz.com/article/20887>.

6.3. Axborot manbalari

www.bilim.uz

www.edu.uz

www.ziyounet.uz

7.Qarshi muhandislik iqtisodiyot instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan (bayonnoma №- " _____ » 2022 y.

8.Fan/modul uchun ma'sullar:

Norqobilova F.A. – Qarshi muhandislik iqtisodiyot instituti "Biznes va innovatsion menejment" kafedrası mudiri, i.f.f.d PhD.

Raximova D.O. - Qarshi muhandislik iqtisodiyot instituti "Biznes va innovatsion menejment" dotsenti

9.Taqrizchilar:

3. Raximova D.O. "O'liy ta'lim o'quv jarayonida foydalanish metodikasi". Monografiya. Qarshi "Ilim-fan-ma'naviyat" nashriyoti 2024.

4.Формирование понятия «форсайт менеджмент» [Электрон манба]. URL: <http://www.quickwiki.com/ru>.

5. Зиборова А. И. Форсайт менеджмент: определение, применение, основные элементы. Томский политехнический университет. Томск, 2015. С.23-26

6. Форсайт-менеджмент –циклопедия. [Электрон манба]. URL: <http://cyclowiki.org/wiki>.

6. Форсайт компетенций специалистов в современной социально-экономической системе. [Электрон манба]. URL:https://bstudy.net/880561/ekonomika/fofsayt_kompetentsiy_spetsialistov_sovremennoy_sotsialno_ekonomicheskoy_sisteme

7.Цодикова Д.С. Ключевые компетенции менеджера XX века. [Электрон манба].URL:<http://www.buk.irk.ru/chairs/management/programs/zodikova.htm>.

8.Кнителъ М.В., Ларионов П.А. Использование технологии "Форсайт" в процессе обучения. //Электронный научный журнал "Наука и перспективы". №1. 2016.

9. Соколов А.В. Форсайт: взгляд в будущее.//Форсайт. 2007.№1. С.8-15.

6.2. Qo'shimcha adabiyotlar

1.Учебная программа по дисциплине "Форсайт менеджмент". Сидунова Галина Ивановна, доктор экономических наук, профессор, кафедры технологии, экономики образования и сервиса ФГБОУ ВО «ВГСПУ».

2.Шохнех А.В. Форсайт компетенций специалистов. Учебная программа. ФГБОУ ВО «ВГСПУ».

3.Рабочая программа учебной дисциплины «Форсайт технология в прогнозировании инновационного развития». Половова Т.А. Государственное автономное образовательное учреждение высшего профессионального образования "Московский городской университет управления Правительства Москвы"

Fayziyeva Sh.- Qarshi muhandislik iqtisodiyot instituti "Innovatsion iqtisodiyot" kafedrası professori.

Shomurodov Sh.Sh . – Axborot texnologiyalari va menejment universiteti "Iqtisodiyot" kafedrası dotsenti.